

Ongelooflijk verhaal van Oldehoofster jonker

Johan Willem Ripperda (1680-1737) leek een leven tegemoet te gaan als een 'veredelde boer' op de Jensemaborg bij Oldehove. En was dat niet op zijn buik geschreven dan had hij nog altijd voor een militaire carrière kunnen kiezen, zoals in die kringen ook gebruikelijk en eerzaam was in die dagen. Maar Ripperda koos voor een totaal andere weg: hij ging de politiek in. Een gelukkige keuze lijkt het, want met behulp van charme, overtuigingskracht, opportunisme, list en intrige weet hij zich binnen te vechten in de politieke top van Europa in die dagen. En toch loopt het slecht met hem af, namelijk als bedelaar in de goot. Dat is dan in de tijd dat zijn 'gaven' zich tegen hem hebben gekeerd.

Het is een bijna ongelooflijk verhaal. De historicus Sijtze van der Veen maakte een studie van zijn leven en schreef er een boek over: 'Johan Willem Ripperda, de man die geen koning werd van Corsica.' Van der Veen zal op problemen zijn gestuit bij zijn onderzoek. Wat was waarheid en wat was 'Dichtung'? Ripperda was een kleurrijk mens, zo kleurrijk dat alle verhalen die over hem werden verteld soms ook pure verzinsels blijken. In het Groningen anno 1700 was de landadel (waartoe Ripperda behoorde) verarmd. Bovendien was hij katholiek en uitgesloten van lucratieve baantjes. Daar vond hij het volgende op: hij bekeerde zich tot het protestantisme en trouwde een rijke burgerdochter. Vervolgens dook hij de politiek in en zette in 1708 succesvol een staatsgreep op touw voor Johan Willem Friso. En passant werkte hij zich op tot topjonker in de provincie. In 1712 werd Ripperda lid van de Staten-Generaal, maar beging de fout voor al zijn eigen belangen te dienen. Zijn achterban zette hem prompt af en eiste terugbeta-

ling van de enorme schulden die hij met (geleend) geld maakte. Ripperda beschikte inmiddels over een netwerk aan contacten, waardoor hij ambassadeur in Spanje werd. Hij vertrok in 1715 richting zuiden, zijn familie in een financiële puinhoop achterlatend.

Het werd geen succes. Twee jaar later was hij ambassadeur af. Ripperda had intussen wel contacten tot in de hoogste kringen en besloot in de Spaanse hoofdstad te blijven. Daar (en in Oostenrijk) kreeg hij het voor elkaar het huwelijk te arrangeren tussen de twee Spaanse prinsjes en twee Oostenrijkse prinsesjes van het Habsburgse huis. Het betekende tevens een koppeling tussen dit huis en dat van de Bourbons in Spanje. Ongekende mogelijkheden voor beider dynastieën dus. Ripperda's ster, zo beschrijft Van der Veen, schitterde als nooit tevoren en hij dwong de koning door trucs het eerste ministerschap van Spanje af. Zo werd een Oldehoofster jongen de tweede man van dit rijk, en in feite de eerste, want de koning liet alles aan hem over.

Al snel ging het echter mis. Ripperda bracht het land aan de rand van een bankroet, het volk morde, dreigde in opstand te komen en Frankrijk en Engeland hadden een oorlogsverklaring al klaar liggen. Verdacht van malversaties werd Ripperda (in 1726) opgesloten in het kasteel van Segovia. Na twee jaar wist hij met behulp van een dienstmeisje te ontsnappen. Samen trokken ze naar Engeland, waar de kranten bol stonden van de romantische ontsnapping. Ripperda was een graag geziene gast in de 'high society' van Londen, maar met zijn carrière vlotte het niet al te best meer. Hij komt in Marokko terecht. Van zijn verblijf daar doen twee lezingen de ronde: de ene wil dat

Ripperda beweent zijn droevig lot. (Gravure bij het titelblad van het tweede deel van de Gedenkschriften van den Hertog van Ripperda, die in het bezit is van de Universiteitsbibliotheek in Groningen.)

hij zich op zijn bekende, gladde manier snel omhoog wist te werken en zich mocht tooien met de eretitel 'pasja'. De andere geeft aan dat hij al snel in ongenade viel en in een kerker werd opgesloten. Maar Van der Veens theorie is dat het allemaal minder glorieus was dan de overlevering wil. Ripperda zou gedwongen zijn geweest in zijn levensonderhoud te voorzien als wapenhandelaar. Hij wordt uiteindelijk het slachtoffer van een man die dezelfde praktijken hanteert als hijzelf

en in de weer is wapens te kopen voor - ook toen al - een afscheidingsbeweging op Corsica. Ripperda wordt in het vooruitzicht gesteld dat hij koning van het (toen Genuase) eiland kan worden, mits hij de wapens levert. Het blijkt bedrog. Ripperda was al van de troon gestoten voordat hij erop kon gaan zitten. Die plaats was gereserveerd voor de man die de wapens kocht. Gebroken keerde Ripperda terug naar Marokko. Daar stierf hij korte tijd later, in de herfst van 1737.

NvN 6-11-97